

GLAD: Hussein Ali trives godt på Andenes takket være fast jobb hos Andhus. Hermod Bakkevoll sier at bosatte flyktninger viser en økende positiv holdning til å bosette seg i Andøy hvis de får fast jobb. ALLE FOTO: METTE-HELENE BERGER AMUNDSEN

HVA SKJEDDE MED BOSATTE FLYKTNINGER?

DEN STORE FOLKEVANDRINGA

Det er en økende positiv holdning blant bosatte flyktninger til å bli boende i Andøy, dersom det finnes jobbmuligheter. Nå er det viktig at kommunen tar utgangspunkt i disse signalene, for å sikre at denne store befolkningsgruppen blir boende her.

Det har ikke alltid vært slik at bosatte flyktninger i Andøy blir. Samtlige tamiler som kom hit på 1980-tallet er borte. Det er tre igjen av Balkan-flyktingene fra 90-tallet. En person er igjen av bolken fra 2000–2005. Men av 290 bosatte i perioden 2010 til 2020 er rundt halvparten, 142 personer fortsatt her.

Forstår kommunen Alvoret?

Forstår kommunen Alvoret og setter inn nok innsats for å beholde dem som er igjen? For tiden er det stort søkelys på betydningen av at innvandrere blir boende i distriktskommunene de kommer til.

– Det er vel og bra at kommunen og omstillingsorganisasjonen Samskap har fokus på å få utflyttet ungdom til å flytte hjem, og å få nye til å flytte til kommunen, men det er svært viktig å ha

FOTBALL: Myanmar-guttene har mange venner i Andøy. På bildet har de besøk av to, og da er det naturlig å ty til fotballen som de har mye glede av sammen.

søkelys på hvordan vi kan beholde de som allerede bor i kommune, sier tidligere miljøarbeider i integreringstjenesten til Andøy kommune, Hermod Bakkevoll.

Stor andel av flyttestrømmen

Det er ingen tvil om at bosatte flyktninger utgjør en stor prosentandel på flyttestrømmen inn og ut av Andøy, som presentert i forrige avis. Tall Statistisk sentralbyrå har hentet ut i forbindelse med prosjektet «Den store folkevandringa» viser at det i perioden 2000 til 2019 flyttet 499 personer til Andøy fra landsgruppen som består av Asia, Afrika, Latin-Amerika, Oseania unntatt Australia og New Zealand og Europa utenom EU/EØS.

Det finnes ingen sammenhengende statistikk på bosettingshistorikken hos Andøy kommune. Men vi blir i stedet henvist til Bakkevoll, som er godt kjent i miljøet. Han har brukt tilgjengelig dokumentasjon, samt kontakter med kunnskap for å vise utviklingen de seneste tiårene.

Sri Lanka på 80-tallet

Bosetting av flyktninger i Andøy startet på 1980-tallet, da det ble bosatt en del tamiler fra Sri Lanka. Mange av disse jobbet i fiske-

industrien, som på den tiden var mer helårsbasert. Ingen av disse er bosatt i Andøy i dag.

Balkan på 90-tallet

På 1990-tallet ble det bosatt en god del flyktninger fra Balkan. En del reiste hjem etter krigen og mange reiste til andre kommuner i Norge. Så vidt Andøyposten har oversikt over, er det bare tre personer igjen i Andøy etter denne bosettingsperioden. Alle disse er i fast arbeid. En etablerte seg med norsk kone og barn, og fikk jobb som elektriker. En er fast ansatt i fiskeindustrien. En jobber på verksted.

En igjen fra 2000-tallet

I perioden 2000–2005 ble kommunen anmodet om å bosette 120 flyktninger. Antallet ble mye mindre. Det ble i denne perioden bosatt rundt 30 flyktninger, og av disse er det etter det vi erfarer bare en afrikansk kvinne igjen. I perioden 2006–2010 ble det ikke bosatt flyktninger i Andøy.

290 fra 2010–2020

I perioden 2010–2020 er det bosatt 290 personer. Rundt halvparten er fortsatt her. Av dem er omlag 20 under skolealder. Cirka

65 er elever i ordinær grunnskole eller i grunnskole for voksne.

22 har fått jobb i større eller mindre stillinger. Fire av disse har etablert seg med familie i Andøy, men jobber pendlende til andre kommuner.

– En jobber i fiskeindustrien på Myre, to i Stamsund, samt en er bussjåfør i Tromsø. Årsaken til at de pendler ut av kommunen for å jobbe med fiskeri, er at de får helårsjobb, forklarer Bakkevoll.

14 er i ulike lærlingkontrakter eller praksisavtaler og fem er elever ved Andøy videregående skole. 13 er deltakere i introduksjonsprogrammet for nyankomne flyktninger, der de får opplæring i norsk og samfunnsfag. To er uførepensjonister og omlag fem har sosialstønning som hovedinntekt.

30 prosent av 1.-klassingene

– Det er verdt å merke seg at av 24 barn som begynner i første klasse ved Andenes skole til høsten, er syv av dem bosatte flyktninger. Jeg har fulgt med foreldrene til disse barna på innskrivningsdager, sier Bakkevoll. At rundt 30 prosent av førsteklassingene ved Andenes skole i 2021 er barn i flyktningfamilier, viser hvor mye det betyr for kommunen å beholde disse familiene i Andøy.

40 prosent av de nyfødte årlig

– De seneste årene, der fødselstallene i Andøy har vært synkende, har opp mot 40 prosent av barna som ble født vært i flyktningfamilier. Flere av våre bosatte flyktninger er relativt unge, og fortsatt i «fruktbar alder», og kan derfor bidra til å opprettholde fødselstallene om de blir boende her, opplyser Bakkevoll. Han sier til Andøyposten at han tenker at det kan være like viktig for Samskap å ha fokus på disse, som på prosjektet «Velkommen Heim»; erfaringen viser i alle fall at næringslivet har god bruk for dem.

TRIVE: Somaliske Abukar Abdi og kona Falstin Abdule (ikke med på bildet) sammen med Rande (2) Hanan (6) har etablert seg på Andenes. Det viktigste for dem er å få fast jobb. Dermed ser de ingen grunn til å flytte fra Andenes. Tidligere miljøterapeut i integreringstjenesten Hermod Bakkevoll sier at Abukar lyktes med å fast jobb fordi han viste fleksibilitet og åpenhet for mange ting i en tidlig fase.

Triste historier

– Vi har triste historier hvor det har gått for sakte i det kommunale systemet, og vi har mistet verdifulle innbyggere. En Sudansk lege trengte tilrettelegging av sin utdanning til norske forhold. Det tok så lang tid å få til en prosess og hjelp i kommunen, at hun i stedet tok med seg familien sin og flyttet til Kristiansand. Der tok de godt imot henne, og hun er nå i gang med prosessen for å få sin legeautorisasjon i Norge, sier Bakkevoll. Av positive ting trekker han fram kommunens engasjement for å stille med lærlingsplasser i kombinasjonsløpet, innenfor helse, renhold og stor-kjøkken. Også bedrifter har stilt opp og gitt lærlingkontrakter. Blant annet har Karstein Kristiansen Entreprenør for tiden lærlingkontrakter med tre bosatte flyktninger.

Fylkeskommunen har ødelagt mye Nordland fylkeskommunes vedtak, om at ikke voksne over 25 år får lov å fylle opp restplasser på videregående skole, har gjort sitt til at flere har flyttet fra kommunen, og fra Nordland, tidligere enn nødvendig.

– Dersom de hadde fått plass på VGI ved Andøy videregående skole, hadde de fått en sterkere tilknytning til Andøy, og kanskje fått lyst til å komme tilbake etter endt utdanning, sier Bakkevoll. Alle over 25 år som ønsker videregående skole, må nå flytte ut av Nordland fylke for å få slik utdanning.

– I Bergen og Oslo, og kanskje i

OPPVÅKNINGEN: Andøypostens søkelys på «opprøret» til fem bosatte flyktninger, som reagerte på at de ikke fikk nok norskopplæring til å klare seg i arbeidslivet etter introduksjonsprogrammet, førte til en sakte oppvåkning blant lokale byråkrater og politikere. **ANDØYPOSTEN SEPTEMBER 2011**

flere av de større byene, finnes det egne skoleopplegg for voksne som skal ta videregående utdanning. I Nordland er de henvist til nettskole. Dette er vanskelig for folk flest, men bortimot et umulig prosjekt for dem som har bodd så kort tid i Norge at de ikke kan språket godt nok, sier Bakkevoll.

Bare kunnskap etter 2010

Når det gjelder status for dem som har flyttet fra Andøy finnes det liten kunnskap om de som kom før 2010. Vi vet noe mer om de som kom mellom 2010 og 2020, og som har flyttet fra Andøy.

– De seneste årene har det

vært en merkbar holdningsendring om hvorvidt de vil bli i Andøy eller flytte. Det er en økende positiv holdning til å bli. De fleste som forlater gjør det på grunn av manglende jobb i Andøy, eller for å få videre utdanning, forklarer Bakkevoll. 148 av de 290 flyktningene som er bosatt i Andøy etter 2010 har flyttet.

Fast jobb andre steder

De fleste av dem er i fast jobb andre steder i Norge.

– Mange har fullført sin utdanning på videregående skole, og deretter fått lærlingkontrakt. Andøy videregående skole har ingen VG2-klasser på yrkesfaglige linjer. Flere som har fullført vide-

regående skole etter at de forlot, har nå fått fagbrev, eller er på vei til å få det, sier Bakkevoll. Ti er studenter ved høyskoler eller universitet.

– Det er også litt morsomt å nevne den ungdommen som nå er på vei mot en profesjonell fotballkarriere. Andenes IL har nok vært med på å legge et viktig grunnlag for dette, sier Bakkevoll. Spilleren han snakker om er 16-åringen Moutaz Alzobi, som i januar signerte for den danske superligaklubben FC Nordsjælland.

Opprør i 2011

– Andøyposten hadde høsten 2011 en artikkel med fem av Andøys første bosatte flyktninger, som reagerte på at de ikke fikk fortsette på introduksjonsprogrammet. De fikk beskjed om de var ferdige, og måtte få seg en jobb og klare seg selv. Ingen kunne norsk, og mente at det var urealistisk. Tror du at det hjalp på satsingen at de sa ifra?

– I 2014 ble det fra kommunens side tatt tak, og etter hvert ansatt flere i integreringstjenesten. Da ble det mulig å tilrettelegge for alle som kom, slik at de fikk et bedre introduksjonsprogram. I perioden 2015 til 2017 bosatte vi svært mange i kommunen, og bemanningen i integreringstjenesten var på det meste 7,5 årsverk. Nå er det bare en igjen, sier Bakkevoll.

Advarer kommunen

Han advarer kommunen mot å skule bort det gode utgangs-

DEMOKRATITEGNET: Familien fra Myanmar gleder seg over å ha det fritt og godt i Andøy. De viser demokratitegnet som symboliserer håp om suksess for dem som kjemper for demokrati i hjemlandet. Militærjuntaen skyter folk som viser dette tegnet. Fra venstre Vong Sonhang (39), Zen lamming (36), Sing Lian Than (6), Lun Muarn Sang (8), Lian Biak Lal (10). Vennene Theo Christoffer Engelsen og Hemann Martinius Engelsen støtter gjerne opp om demokratibevægelsen for Myanmar.

punktet vi nå har til å få de bosatte vi har her nå, til å bli.

– Vi får ikke lenger særlig mye «etterfylling». Tidligere kom det om lag 30 personer i året og da hadde man kanskje råd til å «miste noen». I 2020 kom det fire flyktninger for bosetting til Andøy og norsk flyktningpolitikk tilsier at vi ikke kan regne med så mange å bosette som tidligere. Da sier det seg selv at vi bør ta vare på de vi har, sier Bakkevoll.

Hvordan kan Samskap bidra?

Han mener at kommunen i de seneste budsjettprosessene har nedprioritert jobben med å følge opp bosatte flyktninger.

– Det viktigste nå er at kommunen har et helhetlig fokus på gruppen bosatte flyktninger. Hvem trenger ekstra oppfølging? Hva slags muligheter har Samskap til å bidra her. Næringslivet er ganske åpne for å bruke bosatte flyktninger, sier Bakkevoll. Han hadde også ønsket seg et mer tilgjengelig og offensivt Nav.

– Enkelte av våre bosatte flyktninger trenger individuell og tett oppfølging som tar utgangspunkt i det potensialet og den erfaringen de har med seg hit. En oppfølging som legger til rette for at det kan stilles krav til dem. Og med en flyktningstjeneste som er nedbemannet til et minimum, er det vel ikke så mange andre steder enn hos Nav man kan forvente slik oppfølging, mener Bakkevoll.

Har to ting til felles

I forrige uke tok Bakkevoll med

KRYMPET: I storhetstiden til integreringstjenesten i Andøy, i årene etter 2015, var det 7,5 årsverk. Da kom det opp mot 30 bosatte flyktninger årlig. I 2020 kom det fire. Nå er det bare flyktningkonsulent Lena Spjelkavik (sittende fra venstre) igjen i integreringstjenesten. ARKIVFOTO

lokalavisen til tre bosatte fra tre ulike land, for å finne ut hvorfor de ble, mens mange andre dro. Fast jobb og trygghet er den viktigste faktorene for alle.

Somalier fikk fast jobb

Første stopp er hos Abukar Abdi (36), som kom til Norge fra Somalia i 2010. Han ble bosatt i Andøy i 2011, og fikk etterhvert arbeidspraksis hos Jangaard Export, Framnes i 2014.

– Etterpå jobbet jeg ulike steder, og tok det jeg fikk, men for tre år siden fikk jeg tilbud om fast, helårsjobb på Framnes, og der trives jeg kjempegodt, sier han til Andøyposten. I 2014 fikk han kona Falastin Abdule (31) til

Andenes fra Somalia via familie-gjenforening. De har to barn sammen.

– Vi trives godt på Andenes. Det er egentlig det samme for meg hvor vi bor, bare jeg får fast jobb. Dessuten er det et rolig og trygt sted for barn, sier Abukar.

Fra Myanmar til faste jobber

Neste stopp er hos Vong Sonhang (39) og Zen Iamzing (36) fra Myanmar. De kom til Andøy som FN-flyktninger i 2014. Utenfor huset i Merket spiller deres tre sønner fotball med norske venner. De har begge gått grunnskole og Zen har nå fast jobb som renholder i ISS og er veldig fornøyd med det. Vong har læringskon-

trakt som tømmer i Karstein Kristiansen Entreprenør via NESO-læringskolen.

– Jeg var bonde i Myanmar, og så ingen mulighet til å drive med det her. Jeg trives godt som snekker. Jeg skal snart ta fagprøven, og er tilbud fast jobb etterpå, sier han. De har valgt å bli i Andøy siden de begge har fast jobb, og barna har det trygt her.

Syrer fikk fast jobb på Andhus

Den siste vi besøker er Hussein Ali (29), som er singel. Han kom først til asylmottak i Tromsø, før han ble bosatt i Andøy i 2016.

– Etter at jeg var ferdig med introduksjonsprogrammet var jeg utplassert i språkpraksis hos Andhus. Etterpå ble jeg tilbudt fast jobb som håndverker, sier Hussein. Dermed valgte han å bli på Andenes.

– Fast jobb og det å tjene egne penger gjør at jeg trives på Andenes. Det er et lite sted med lite folk og lite problemer for øvrig. Det er bra for meg, avslutter Hussein.

METTE-HELENE BERGER AMUNDSEN
mette@andoyposten.no

Et samarbeidsprosjekt mellom lokalaviser organisert i Landslaget for lokalaviser, Senter for undersøkende journalistikk (SUJO) og NRK. Sammen lager vi journalistikk om flyttestrømmene som endrer Norge.

● I Andøy kunne ikke Nav gi støtte til å få godkjent legeutdanningen, det kunne de i Nav i Kristiansand

Måtte flytte for å bli godkjet

Sudanske Sarra Elmahir (33) skal opp til fagprøven for leger i slutten av mai. Imot hennes vilje måtte hun flytte til Kristiansand for å gjøre det. Nav Andøy kunne ikke love henne økonomisk støtte, i motsetning til Kristiansand som sa ja.

Sarra forteller at hun kom direkte til Andenes fra Sudan til mannen sin for familiegjenforening i 2017. Mannen Akrm Idris (40) hadde kommet i 2015. De hadde et barn på tre år den gangen. Nå har de fått et barn til, og har to gutter på syv og tre år.

Strengere krav utenfor EØS

– Jeg jobbet som lege i Sudan, og ble overrasket over å høre at det var strengere krav for oss utenfor EØS, da jeg sendte papirene mine til helsedirektoratet for å få min legeutdanning godkjent, sier Sarra. Svaret var en rekke krav, blant annet internasjonale fag. I tillegg til at hun måtte ta sisteårsprøven på medisinstudier i Norge. Dermed ble det utfordrende og vanskelig. Det første jeg måtte gripe fatt i var norsk. Jeg måtte kunne norsk på B2-nivå, sier Sarra. Dette er det norsknivået som kreves for å ta høyere utdanning i Norge.

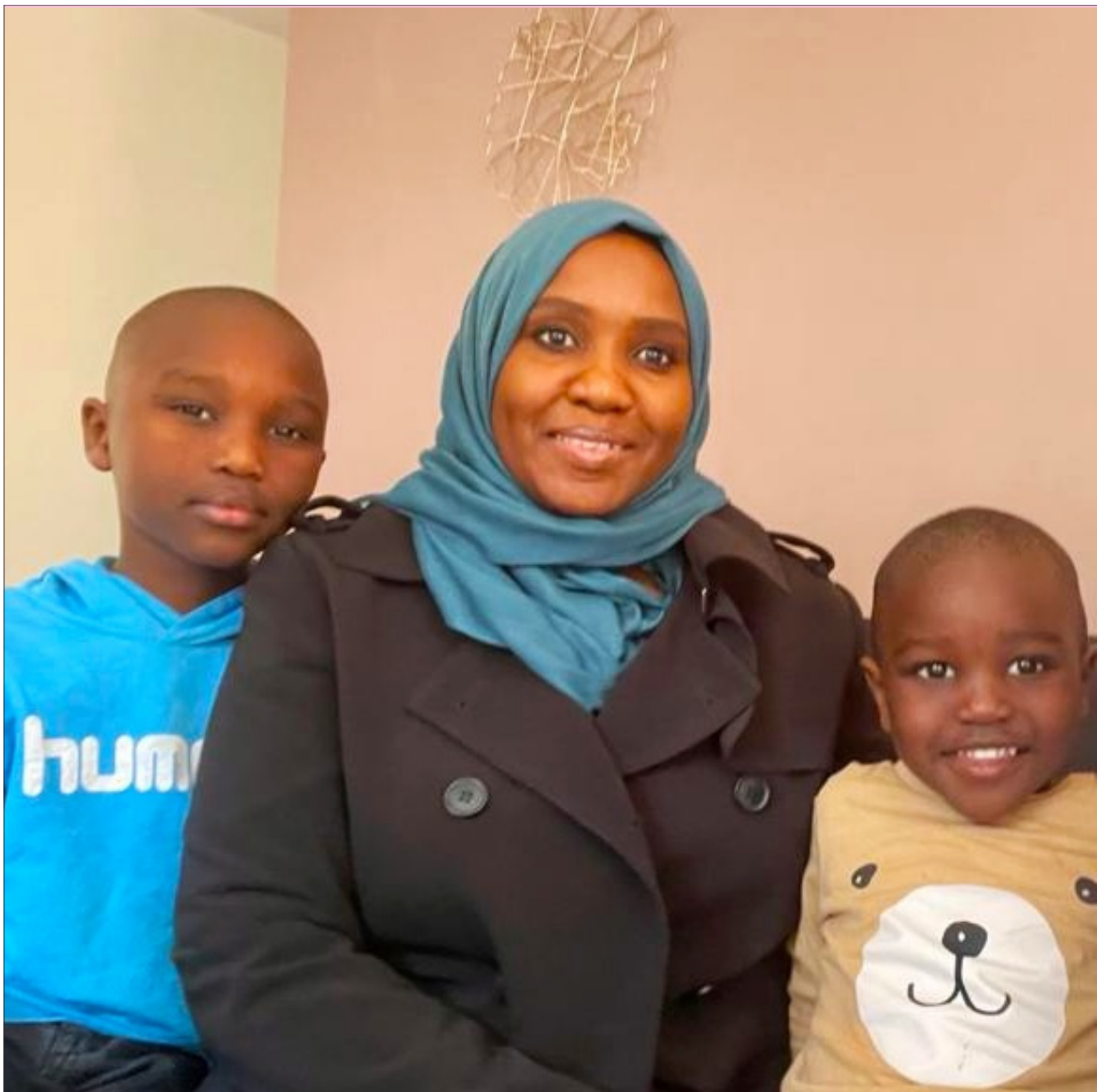
– Jeg tok B2-prøven i 2020, og hadde hatt praksis på Andenes legekontor og Kiljordheimen, forklarer hun.

Nav Andøy kunne ikke love støtte

– Jeg snakket med Nav Andøy på voksenopplæringa på Andenes for å finne ut hvordan kravene kunne gjennomføres i praksis. Dette var kostbart, og det er vanskelig å gjennomføre studier og jobb samtidig. Derfor spurte jeg om de kunne støtte meg økonomisk. Det kunne de ikke, sier Sarra. Hun hadde kontakt med andre leger fra Sudan i Norge, som hadde fått økonomisk hjelp i den kommunen de bodde i, men det var på Sørlandet.

Flyttet med tungt hjerte

– Siden vi ikke hadde noen økonomisk buffer, bestemte vi oss for å flytte fra Andøy. Det var med tungt hjerte, siden vi trives kjempegodt her. Vi føler oss som hjemme, sier hun. Mannen var bussjåfør i Boreal på Andenes, og søkte seg jobb i Kristiansand, som har samme busselskap. Dermed flyttet hele familien dit i mai 2020.

LENGTER: Familien fra Sudan lengter tilbake til Andøy og forstår fortsatt ikke hvorfor Nav Kristiansand kunne støtte mamma Sarra Elmahir for å få norsk legegodkjenning, når ikke Nav Andøy kunne gjøre det. Mannen Akrm Idris var bussjåfør i Andøy, og jobber nå som bussjåfør i Kristiansand. Barna Muhammed (7) og Isa (3) trives godt i skole og barnehage på sitt nye hjemsted. **INNSENDT FOTO**

NAV Kristiansand sa ja

– Jeg meldte meg som arbeidssøker hos Nav, og ble innkalt til møte. De fikk vite om min legebakgrunn, og ønsket å sette opp en plan for å få gjennomført de kravene som trengtes for å bli godkjent lege i Norge. De dekket alle utgifter for meg, sier hun. Totalt dreide det seg om kursavgift for 25.000 kroner. Reise og opphold flere ganger årlig til studiestedet i Oslo. Samt bøker og materiell, i tillegg til at det koster 50.000 kroner å ta fagprøven for leger.

– Hvis jeg består alle testene, er jeg klar for turnus i juni. Det er det vanskelig å få, så mest

realistisk er det at jeg begynner med det til høsten, sier hun.

Håper på Sørlandet sykehus

– Jeg håper på Sørlandet sykehus i Kristiansand. Her har jeg fått praktisere en del allerede, og trives godt i miljøet. Dessuten trives barna i barnehagen og på skolen, sier hun.

Åpner fortsatt for Andøy

Men hun og mannen lengter fortsatt til Vesterålen og Andøy. – Dersom jeg ikke får turnustjeneste i Kristiansand, er sykehuset på Stokmarknes et godt alternativ. Vi har fortsatt sterk tilknytning til Andøy, sier hun. Sarra forstår fortsatt ikke hvor-

for hun ikke fikk støtte til legegodkjenningen av Nav i Andøy, når Nav kunne gi henne det i Kristiansand.

METTE-HELENE BERGER AMUNDSEN
mette@andoyposten.no

DEN STORE FOLKEVANDRINGA

and:

ent lege

KLAR: Sudanske Sarra Elmahir har hatt praksis på Sørlandet sykehuset, siden familien måtte flytte fra Andøy i fjor. Nå er hun snart klar for å ta fagprøven for leger. Det er en prøve som leger fra land utenfor EU/EØS må bestå for å kunne få autorisasjon som lege i Norge. Prøven skal vise at du har kunnskaper som tilsvarer norsk medisnutdanning. **INNSENDT FOTO**

FORUNDERLIG: Ordfører Knut Nordmo sier at det er noe som ikke fungerer i den nasjonale etaten Nav, når de kan konkludere så ulikt på samme sak. – Dette burde bli satt på dagsorden, sier han. **ARKIVFOTO: METTE-HELENE BERGER AMUNDSEN**

● Ordfører Knut Nordmo om ulik Nav-praksis:

– Uforstående

Ordfører Knut Nordmo kan ikke forstå at Nav konkludere så forskjellig i Andøy og Kristiansand.

Nav-leder Eirin Fjellvang opplyser at hun ikke kjenner saken.

– Det var ikke jeg her på Nav Andøy som snakket med Sarra Elmahir, sier Fjellvang.

– Kan du da henwise meg til rette vedkommende?

– Kontakt leder for voksenopplæring og integrering, Stig Johansen, sier Fjellvang.

– Sarra Elmahir finner det underlig at Nav i Andøy ikke kunne støtte henne økonomisk, når Nav i Kristiansand kunne det? Det er jo både legemangel og mangel på bussjåfører og innbyggere i Andøy?

– På generell basis kan jeg si at det varierer fra fylke til fylke hva Nav har tilgang på av tiltaksmidler, sier Fjellvang.

– Kan ikke blande meg inn
Stig Johansen sier til Andøyposten at han ikke kan blande seg inn i hvordan Nav prioriterer.

– Men jeg vet at mange, inkludert ordføreren, synes det er synd at familien flyttet. Jeg er inkludert i dem som er lei for det. Vi trenger masse folk i Andøy. Mannen var jo bussjåfører, og det er også en kompetanse Andøy trenger, sier Johansen.

– Bare trist
Ordfører Knut Nordmo sier til Andøyposten at det er bare

UKJENT: NAV-leder Eirin Fjellvang sier at hun ikke kjenner saken som gjelder Sarra Elmahir. **ARKIVFOTO: METTE-HELENE BERGER AMUNDSEN**

trist at familien måtte forlate Andøy.

– Mange av flyktningene som kommer til Norge er en ressurs for andøysamfunnet. Jeg ba Sarra Elmahir om møte, da jeg hørte de skulle flytte. Jeg ønsket å finne ut om det var noe jeg kunne gjøre for å hjelpe dem til å bli. Hun er en kjemperessurs og et fantastisk menneske. Ikke minst kunnskapsrik i forhold til integrering av de bosatte. Hun snakket så bra norsk at dersom du hadde snakket med henne på telefonen, hadde du trodd hun var norsk, sier Nordmo.

Uforstående til Nav

Han er helt uforstående til at Nav, som er en nasjonal etat med samme finansieringsord-

ninger, har mulighet til å prioritere så forskjellig fra kommune til kommune.

– Det er forunderlig at Andøy og Kristiansand kan konkludere så ulikt. Andøy kunne ikke støtte økonomisk, mens Kristiansand kunne, sier Nordmo. Han mener at det noe som ikke er som det skal være i etaten, og at det burde bli satt på dagsorden.

– **Må frigi taushetsplikt**

Nav-presse svarer Andøyposten at Sarra Elmahir må frigi Nav fra taushetsplikten, dersom de skal kunne svare på årsaken til at konklusjonene i Andøy og Kristiansand ble ulike.

METTE-HELENE BERGER AMUNDSEN
mette@andoyposten.no